TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Dịch vụ kế toán chuyển sang hậu kiểm: Cơ hội mở rộng, trách nhiệm tăng lên

09:39 04/09/2026

Việc sửa Luật Kế toán và Luật Kiểm toán độc lập được định hướng theo hướng giảm điều kiện gia nhập thị trường, cắt giảm hồ sơ và khai thác dữ liệu thay cho giấy tờ. Tuy nhiên, khi "cửa vào" được mở rộng, yêu cầu về hậu kiểm, trách nhiệm nghề nghiệp và kiểm soát rủi ro cũng được đặt lên cao hơn.

Bỏ giấy tờ, rút ngắn thời gian xử lý

Tại phiên họp ngày 3/9, Ủy ban Thường vụ Quốc hội cho ý kiến về dự án Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Kế toán và Luật Kiểm toán độc lập.

Một trong những điểm đáng chú ý của dự thảo là chuyển mạnh phương thức quản lý từ tiền kiểm sang hậu kiểm, đồng thời đơn giản hóa thủ tục hành chính và điều kiện kinh doanh.

Theo định hướng này, những thông tin mà cơ quan quản lý nhà nước đã có khả năng khai thác từ cơ sở dữ liệu sẽ không tiếp tục yêu cầu doanh nghiệp nộp lại dưới dạng giấy tờ. Với hoạt động kiểm toán độc lập, thời hạn cấp Giấy chứng nhận đủ điều kiện kinh doanh dịch vụ kiểm toán được đề xuất rút từ 30 ngày xuống 15 ngày làm việc; cấp lại hoặc điều chỉnh từ 20 ngày xuống 10 ngày.

Việc rút ngắn thời gian được kỳ vọng giảm chi phí gia nhập thị trường và giúp doanh nghiệp sớm đưa nguồn nhân lực vào hoạt động.

Ủy ban Thường vụ Quốc hội cho ý kiến dự án Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Kế toán và Luật Kiểm toán độc lập, với định hướng tăng hậu kiểm và giảm thủ tục hành chính.

Phó Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Doãn Anh đánh giá cách tiếp cận dựa trên mức độ rủi ro là phù hợp, đồng thời đồng tình với việc sử dụng dữ liệu thay cho văn bản giấy. Tuy nhiên, ông đề nghị phải lượng hóa rõ doanh nghiệp thực tế tiết giảm được bao nhiêu thời gian và chi phí.

Đối với dịch vụ kế toán, dự thảo còn mở rộng chủ thể được cung cấp dịch vụ và bãi bỏ một số điều kiện. Đây có thể tạo thêm dư địa cho thị trường, nhất là đối với doanh nghiệp nhỏ và những đơn vị có nhu cầu thuê ngoài dịch vụ kế toán.

Nhưng khi điều kiện gia nhập được nới, bài toán quản lý cũng thay đổi.

“Cửa vào” rộng hơn, hậu kiểm phải chặt hơn

Phó Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Hồng Diên cho rằng việc chuyển từ tiền kiểm sang hậu kiểm cần đi kèm công cụ nhận diện và kiểm soát rủi ro. Không phải mọi dịch vụ kế toán đều có mức độ ảnh hưởng giống nhau.

Một cá nhân cung cấp dịch vụ cho hộ kinh doanh nhỏ sẽ có mức độ rủi ro khác với trường hợp cung cấp dịch vụ cho đơn vị sử dụng ngân sách lớn hoặc quản lý tài sản công. Vì vậy, việc mở rộng chủ thể cung cấp dịch vụ cần gắn với năng lực, trách nhiệm và hệ quả pháp lý tương ứng.

Theo hướng này, cơ chế hậu kiểm có thể bao gồm yêu cầu khai báo, cập nhật thông tin trực tuyến, quản lý dữ liệu tập trung, lưu trữ hồ sơ dịch vụ và tăng cường khả năng truy xuất khi cần kiểm tra. Những vi phạm nghiêm trọng cần có

chế tài đủ sức răn đe, đồng thời có thể xem xét công khai thông tin chủ thể vi phạm.

Một vấn đề mới cũng được đặt ra là kế toán số, điện toán đám mây, trí tuệ nhân tạo và dịch vụ xuyên biên giới. Khi doanh nghiệp sử dụng nền tảng nước ngoài để xử lý chứng từ, dữ liệu hoặc lập báo cáo tài chính, việc ứng dụng công nghệ không thể trở thành lý do để miễn trừ trách nhiệm của đơn vị cung cấp dịch vụ.

Ủy ban Thường vụ Quốc hội vì vậy đề nghị tiếp tục hoàn thiện cơ chế hậu kiểm, cơ chế khai báo và chia sẻ dữ liệu, lưu hồ sơ dịch vụ, chế tài xử lý cũng như trách nhiệm của các cơ quan quản lý.

Đối với kiểm toán độc lập, yêu cầu cắt giảm giấy tờ được đặt song song với việc duy trì các điều kiện nghề nghiệp cần thiết. Cơ quan thẩm tra cũng đề nghị rà soát để loại bỏ những giấy tờ mà Nhà nước đã có dữ liệu, đồng thời khắc phục tình trạng phê duyệt trùng lặp.

Theo kết luận phiên họp, dự án Luật sẽ được tiếp tục hoàn thiện để trình Quốc hội tại Kỳ họp thứ hai theo trình tự, thủ tục rút gọn.

Điểm quan trọng của lần sửa đổi này không chỉ nằm ở việc doanh nghiệp được giảm bao nhiêu loại giấy tờ hay thủ tục, mà ở cách thiết lập một mô hình quản lý mới: giảm tiền kiểm nhưng không giảm trách nhiệm; mở rộng quyền kinh doanh nhưng phải tăng khả năng giám sát và xử lý rủi ro.

Nếu được thiết kế đồng bộ, việc chuyển sang hậu kiểm dựa trên dữ liệu có thể vừa giảm chi phí tuân thủ, vừa tạo môi trường thuận lợi hơn cho dịch vụ kế toán, kiểm toán phát triển trong bối cảnh số hóa ngày càng sâu rộng.

Minh Thành (t/h)